

DRUŠTVENE VIJESTI

NEWS AND REPORTS

III. kolokvij "Entomofauna Hrvatske i susjednih zemalja '97."
Zagreb, 9. i 10. prosinca 1997.

Hrvatsko entomološko društvo nastavilo je s održavanjem znanstvenih skupova, s prvenstvenom nakanom da se potiče istraživanje entomofaune Hrvatske. U Šumarskom domu u Zagrebu održan je 9. i 10. prosinca 1997. godine III. kolokvij "Entomofauna Hrvatske i susjednih zemalja '97."

Održano je 26 referata iz gotovo svih područja entomologije sa 67 sudionika*. Iz povijesti entomologije održao je B. BRITVEC referat o I. A. Scopoliju i prvim zapisima o kukcima u Hrvatskoj. Od 1.153 vrste člankonožaca koje je Scopoli opisao 1763. god., smatra se da se podaci za samo 24 vrste kukaca mogu odnositi na dio Hrvatske (dio središnje i istočne Istre) u tadašnjem Vojvodstvu Kranjske u sklopu Austrijske Monarhije.

Faunističkim istraživanjima kukaca posvećeno je 7 referata. U pregledu faune kljunastih mušica (Rhagionidae, Diptera) J. MAJER (Pécs, Mađarska) izložio je uz 12 već od prije poznatih, i 6 novih vrsta zabilježih za Hrvatsku.

Od 432 vrste ili podvrste osa biljarica (Symphyta, Hymenoptera) zabilježenih iz Hrvatske, F. PEROVIĆ je utvrdio njih 300 s nekoliko lokaliteta na području Biokova, Dinare, Velebita, Istre, Risnjaka, Turapolja i Papuka. Popis je dopunjen s daljnje 4 vrste.

Rezultate novijih istraživanja opnokrilaca iz por. Mutillidae (Hym.) prikazali su G. NONVEILLER, F. PEROVIĆ i G. GJERAPIĆ. Nađeno je 19 vrsta, od kojih su dvije nove za Hrvatsku. To je početak širih sistematskih istraživanja ovih, za raspoznavanje vrlo teških kukaca, jer su im spolovi vrlo različiti, najviše po tome što su ženke beskrilne, a mužjaci su krilati i donekle slične mravima pa ih zato nazivaju mravoosama.

K. SINJEREC prikazao je dosadašnji nalaz 81 vrste pršilica (bolje bi bilo "muha lebdilica") (Syrphidae, Diptera) samo iz okolice Koprivnice, što je 27% od oko 300 vrsta poznatih iz srednje Europe. To su većinom korisni kukci, a samo neki žive kao nametnici na bilju.

O istraživanjima faune leptira nama susjednog područja Prekmurja iz Republike Slovenije, izvjestio je S. GOMBOC (Ljubljana). Od preko 6.000 skupljenih podataka on je tamo ustanovio 949 vrsta raznih leptira, od toga 112 vrsta danjih leptira, odnosno 8 je novih vrsta za Sloveniju. Zanimljiva su i važna zapažanja o nestanku 3 vrste kao i o dolasku druge 3 vrste, ali u cjelini i o jakom trendu opadanja pojave leptira, posebno na poljoprivrednim površinama.

S druge strane vrlo je zanimljivo istraživanje A. KRANJČEV i P. DURBEŠIĆ o ovisnosti 4 vrste leptira o njihovim biljkama hraniteljicama kao i zaključak da su takvi odnosi mogući samo uz kontinuirano antropogeno djelovanje, prvenstveno u vidu košnje i očuvanja umjereno vlažnih livadnih biocenoza.

O rasprostranjenosti trčaka (Carabidae, Coleoptera) podnijeta su dva referata. U prvom su referatu L. ŠERIĆ, S. VUJČIĆ-KARLO i P. DURBEŠIĆ prikazale rasprostranjenost trčaka iz roda *Carabus* u Hrvatskoj. Od 132 vrste poznate u Europi u Hrvatskoj je zabilježeno 25 vrsta, 46 podvrsta i 71 forma, te su za njih napravljene karte rasprostranjenosti. Budući da se radi o korisnim kukcima, posebno su istraženi endemični i ugroženi oblici. U drugom su referatu M. KLIPA, S. VUJČIĆ-KARLO i P. DURBEŠIĆ prikazale dvogodišnje istraživanje faune trčaka na 9 istraživanih ploha u dolini Neretve. Od 965 uhvaćenih primjeraka utvrđene su 32 vrste, ali su sve - osim dvije - zastupljene s vrlo malo primjeraka.

O biološkoj raznolikosti sive kranjske pčele (*Apis mellifera carnica*) izvjestila su 4 autora B. BUBALO, M. DRAŽIĆ, M. ODAK i N. KEZIĆ. Ta najvažnija pasmina koja se danas koristi u pčelarstvu razvila se u posebne ekotipove: alpski, subalpski, panonski i mediteranski. Između njih postoje uočljive razlike u ponašanju.

Nekoliko se referata odnosi na kukce kao nametnike poljoprivrednog bilja. I. CIGLAR i B. BARIĆ opisali su vrste štetnih kukaca iz reda jednokrila (lisne i štite uši, lisne buhe), stjenica, kornjaša, leptira i opnokrilaca te grinje u voćnjacima jabuka i krušaka u kontinentalnoj Hrvatskoj i bresaka u Istri i Dalmaciji.

O pojedinim štetnim kukcima bila su 4 referata. J. IGRC BARČIĆ i T. GOTLIN ČULJAK izvjestile su prvi put o lisnoj uši *Appendiseta robiniae* kao i novijem štetniku bagrema koji je u Hrvatskoj ustanovljen 1984. godine.

Jedan od najvažnijih štetnih kukaca na agrumima je štita moljac *Dialeurodes citri* (Aleyrodidae, Homoptera). K. ŽANIĆ, S. KACIĆ i M. KATALINIĆ detaljno su iznijele pregled morfoloških, bioloških i ekoloških svojstava te vrste i upozorile na mogućnost unošenja drugih dviju vrsta od kojih je jedna karantenska. Isti su autori prikazali i dva važna štetnika česmne ili crnike (*Quercus ilex*), koja je važna

šumska i hortikulturna biljka. Na njoj najveće štete izazivaju crnikina lisna uš (*Phylloxera quercus*) i mušica šiškarica (*Dryomyia lichtensteini*) (Cecidomyiidae, Diptera).

O jednom manje poznatom skladišnom štetniku izvjestila je D. HAMEL To je rižin moljac *Corcyra cephalonica* (Pyralidae, Lepidoptera) koji je kod nas prvi put pronađen u skladištu kakaovca u Zagrebu 1982. godine. Zanimljivo je da se taj štetnik nalazio samo na mjestima gdje je bio uskladišten ili se ljuštio kakaovac, ali nije nađen u drugim dijelovima skladišta.

Iz područja šumarske entomologije B. HRAŠOVEC opisao je višegodišnje praćenje štetnika češera i sjemena obične jele, obične smreke i običnog čepresa. Ustanovljeno je 10 vrsta osica iz natporodice Chalcidoidea (Hymenoptera) od kojih 3 vrste oštećuju sjemenke te su gospodarski važni čimbenici pri obnovi naših crnogoričnih šuma, dok su ostale vrste korisne kao paraziti različitih drugih kukaca koji oštećuju češere i sjemenke.

Privlačnost raznih vrsta mamaca prema najnovijem važnom štetniku tj. kukuruznoj zlatici (*Diabrotica virgifera virgifera*, Chrysomelidae, Coleoptera), koja u Hrvatskoj postoji od 1995. godine, izvjestile su J. IGRC BARČIĆ i R. DOBRINČIĆ. Između vizuelnih (žutih), te hranidbenih na osnovi cucurbitacina i seksualnih mamaca - feromona, u uvjetima slabe zaraze najbolji se pokazao seksualni mamac - feromon, koji privlači samo mužjake.

Mogućnosti biološkog suzbijanja korova Teofrastov mračnjak *Abutilon theophrasti* (Malvaceae) pomoću kukaca kao prirodnih neprijatelja, istraživale su dvije godine J. IGRC BARČIĆ i D. JELINIĆ. Ustanovljeno je 9 vrsta kukaca, od kojih od velikog interesa mogu biti 2 vrste leptira i 1 vrsta kornjaša.

U medicinsku i veterinarsku entomologiju mogu se ubrojiti 3 referata. M. ROMANOVIĆ i R. MULIĆ prikazale su medicinski važne vrste člankonožaca, vektora prenosivih zaraznih bolesti na otocima i priobalju Hrvatske. Na osnovi prijavljenih bolesti kroz posljednjih 10 godina, to su razne vrste komaraca (Culicidae), papatači (*Phlebotomus*, por. Psychodidae), buhe paraziti životinja (*Xenopsylla*, por. Pulicidae) i krpelji (*Ixodes*, *Dermacentor* i *Rhipicephalus*, red Acarina). Pojava bolesti koje prenose ti vektor je sporadična, ali se životni areal tih člankonožaca ne poklapa s rasprostranjenošću tih bolesti te se pretpostavlja da postoje još neki nedovoljno istraženi čimbenici koji određuju postojanje zaraze.

O brojnosti i aktivnosti komaraca u Osijeku u 1996. godini referirali su I. BOGUT i E. MERDIĆ. Među preko 16.000 uhvaćenih primjeraka ustanovljeno je 16 vrsta. Metodom upitnika provedeno je ispitivanje javnog mnijenja Osječana o problemu komaraca. Većina ispitanika (65%) nezadovoljna je s prevelikim brojem komaraca i avionskim načinom suzbijanja kao štetnim za okoliš i čovjeka. Preporuča se larvicidno suzbijanje. U raspravi nakon referata, ukazano je na velike poteškoće u suzbijanju komaraca zbog prisutnosti brojnih minskih polja.

Sezonsku aktivnost obada (Tabanidae, Diptera) na 77 mjesta u Hrvatskom primorju istraživali su kroz 2 godine S. KRČMAR, J. MIKUSKA i P. DURBEŠIĆ. Od skupljenih preko 5.000 primjeraka utvrđeno je 48 vrsta, koje su podijeljene na proljetne vrste (svibanj - lipanj) i ljetne vrste (srpanj - kolovoz).

Rasprostranjenost duhanskog resičara *Thrips tabaci* (Thysanoptera) u Hrvatskoj prikazale su E. RASPUDIĆ i M. IVEZIĆ. Vrsta je ustanovljena na 31 lokalitetu od 111 istraživanih lokaliteta u Hrvatskoj. Kao domaćini utvrđene su brojne biljne vrste iz 30 porodica. Vrsta je važna kao izravni štetnik i prenositelj virusa bilja.

D. DEVETAK (Maribor) prikazao je rasprostranjenost 2 vrste mrežokrilaca (Ascalaphidae, Neuroptera) u Hrvatskoj s filmom.

M. MACELJSKIJE pokazao morfološke karakteristike blitvine pipe *Lixus junci* (Curculionidae, Coleoptera), važnog štetnika šećerne i stočne repe. Prikazane su i razlike između te i njoj vrlo slične vrste *L. ascanii*.

Iako glistaci (Nematoda) nisu predmet proučavanja entomologije, ponekad se zbog nekih sličnosti, obrađuju zajedno s entomološkim temama. Tako su ovaj put u jednom referatu M. IVEZIĆ, E. RASPUDIĆ i M. MLINAREVIĆ izvjestile o nematodama kao pokazatelju stanja agroekosustava. Vlastitim istraživanjima ustanovljeno je na površini zasijanoj pšenicom 7.235 nematoda u 1 kg tla kod standardne obrade tla (oranje, tanjuranje, sjetva) odnosno 10.375 nematoda u 1 kg tla kod smanjene obrade tla (samo kontinuirano tanjuranje).

Pregled inventara hrvatske entomofaune prikazali su B. MILOŠEVIĆ i B. GJURAŠIN prema podacima zabilježenim u publikacijama raznih istraživača za skoro sve skupine člankonožaca, te su predložili metodu ocjene današnje vrijednosti tih podataka. Ukazano je na posvemašnji izostanak istraživanja inventara faune pojedinih redova i na mali postotak obuhvata pretpostavljenog sastava faune i u skupinama s velikim brojem vrsta (Coleoptera, Lepidoptera, Hymenoptera, Diptera) u projektima koji su u realizaciji.

U završnoj je raspravi razmatrana uloga Hrvatskoga entomološkog društva i potreba da se koordiniraju istraživanja entomofaune u cilju dobijanja cjelovitog suvremenog popisa vrsta, tako potrebne podloge za očuvanje biološke raznolikosti i druga istraživanja.

Na kraju je prikazan film udruge "Deša" iz Dubrovnika, o pokušaju obnove uzgoja dudovog prelca (*Bombyx mori*) i proizvodnje svile u cilju održavanja tradicionalne pučke djelatnosti izrade narodne nošnje na području Konavala.

B. Britvec, Zagreb

*Preostali primjerci Zbornika sažetaka s III. kolokvija mogu se dobiti na adresi Hrvatskoga entomološkog društva.